

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

A BAJAI SZABADELVÉPÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház I. emelet.
Kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése, hol az előfizetések és hirdetések felvételnek.

Főszerkesztő:
Dr. Lemberger Ármin
Felelős szerkesztő:
Horovitz Gusztáv

Előfizetési árak:
Égész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre
2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számíttatnak.

A HÉT TÜKRE.

Vasárnap, szeptember 18-án.

Bismarck Herbert herceg meghalt.
Oroszhián telepeztek Kossuth Lajos szobrát.
A német szocialisták Brémában kongresszust tartottak.

A japánok Mukden felé nyomulnak.

Hétfő, szeptember 19-én.

A kolozsvári tudományegyetemet megnyitották.
Kossuth Lajos születésének 102-ik évfordulója.
Stössel parancsot kapott, hogy a port-arthuri hajórajt kitorjón.

Kedd, szeptember 20-án.

Péter király koronázásának első napján a koronázási jelvényeket a koronázási templomba viszik.
Olaszországban általános munkássztrájk ütött ki.

A szabadgondolkodók Romában nemzetközi kongresszust tartanak.

A japánok Port-Arthurnál az Elvísán domb ellen sikeres támadást intéztek.

Szerda, szeptember 21-én.

Péter szerb királyt megkoronázzák.
Dr. Katona Béla koronaügyszéki helyettes meghalt.

Bismarck Herbert herceg temetése.
Mukden előtt nagy ütközet áll küszöbön.

Csütörtök, szeptember 22-én

Gróf Tisza István elnöklésével minisztertanács volt.

Romániában számos község népe lázong és földet követel.
A király a gelsci Gutmann családnak a bárói méltóságot adományozta.

A japánok hatalmukban tartják a port-arthuri első erősségeket.

Péntek, szeptember 23-án.

A tegnap félbemaradt minisztertanácsot folytaták.
Lujza hercegnő Párisban találkozott nővérével Lónyayné grófnival.

Oyama tábornagy proklamációt bocsájtott ki, melyben nagy csata bekövetkezett jelzi.

TÁRCSA.

Tájékek Erdélyből.

— Egy körutazás naplójegyzetei. —

Irta: Demuth Gyula.

Vidékünkön az eddig terjedt a m. kir. államvasutak vonalain a legközvetlenebb összeköttetésekkel Szabadka, Szeged és Nagyváradon át juthatunk Erdélybe. Ez egyuttal a legkényelmesebb és legolcsóbb utiránytől a Királyhágón túli országrészbe. Ami pedig az indulás idejét illeti: legegyszerűbb Bajáról az esti vonattal utazni, mert így a Szegedig terjedő s nagyrészt általános ismert tájakon éjjel haladván keresztül, Szegeden túl már kora szürkületkor szemlélhetjük a nagy magyar Alföld gazdagon termő rónáit és számtalan takaros, apró tanyáját. Látnuk a vasut mellett fekvő alföldi városokat: Hódmezővásárhelyt, Orosházát, Békéscsabát, Békésgyulát, Nagyszalontát stb.

De másrészt azért is alkalmas este elindulnunk, hogy Nagyváradra — hol 3 óra hosszányi menet-megszakítás van — napvilággal érkezvén, megtekinthessük az ország ezen egyik legnagyobb városának nevezetességét: pl. a vasútállomás közelében levő remek székesegyházat, püspöki palotát és parkot, az ezek átellenében levő múzeumot s a Kőröshídon áthaladva, a szent László-téren a nagy király szobrát és ennek környékén emelt díszes középületeket, ezek között Nagyváradnak a török rabiga alóli felszabadulása emlékére épített templomot, stb. A rendelkezésre álló idő éppen elég arra, hogy a legfőbb nevezetességeket végig nézve, egyszersmind fogalmat szerezzünk magunknak a régi s az utóbbi időben rohamosan fejlődő város kinézésé felől.

Szombat, szeptember 24-én.

György szász király aggasztóan megbetegedett.
Az olasz-osztrák-magyar kereskedelmi szerződést megkötötték.

A szabadgondolkodók nemzetközi kongresszusa Romában véget ért.

Katona Béla koronaügyszéki holttestét Kecskeméten emeltették.

Liaojangtól havtan mért földnyire nagy ütközet volt.

S z e r b i a.

(H.) Szomorú, esős őszi napon tették Péter szerb király fejére a koronát. A tavaly meggyilkolt fejedelmi pár véres arnyai, mintha most is Belgrád fölött lebegtek volna és szomorúságot árasztottak volna a nemzeti ünnep örömnapján.

Azért mégis mindent megtettek a szerbek, hogy fejedelmi pompával tegyék fel a bronz koronát Péter király felkelt fejére. A koronázási aktus maga alig különbözik egy ügyesebben scenirozott szinpadai jelenettől, azonban maga a koronázás ténye szorosabban fűzi a király és népe közötti viszonyt, mely szorosabb viszonyra éppen Szerbiának van szüksége, ha a boldogulás utján akar haladni.

Mi, akik közvetlen szomszédságból figyeljük a szerbiai eseményeket, csak örömmel láthatjuk ennek a mozgékony, életerős népnek a létkérdéseit. A szerbiai belviszályok mindig aggodalommal kell, hogy eltölt-

senek bennünket, mert az a gazdasági érdek, mely bennünket Szerbiához fűz, csak szenved a politikai tusák és megbomlott politikai élet mián.

Most úgy látszik új élet küszöbén áll Szerbia Ezt az előnyös változást nekünk magyaroknak javunkra kell fordítanunk. De nemcsak általánosságban beszélünk, hanem felhívjuk Baja város kereskedő világának figyelmét is Szerbiára.

A Baja—bátaszéki hid a megvalósulás stádiumában van. Ez lesz a természetes utja Szerbiának, Olaszország felé. Használják fel ezt a kedvező relációt és lépünk érintkezésbe Szerbia termelőivel és kereskedőivel. Ezzel a közvetlen érintkezéssel elérhetjük azt, hogy Baja kereskedői aktív szerepet nyerhetnek Szerbiának a nyugattal folytatott világkereskedelmében. Baja kereskedői új bevásárlási piacot nyernek Szerbiában, olyan piacot, mely geográfiai fekvésénél fogva nekik legjobban megfelel. A busás haszon nem maradhat el, csak meg kell kezdeni az érintkezést s meg kell keresni az összeköttetéseket arra az időre, mikor azok hasznosnak lesznek értékesíthetők.

Ne kicsinyeljük kereskedőink és iparosaink szerény tanácsunkat, ha megfogadják, csak ők látják ennek hasznát.

Újra vonatra ülven, a várost megkerülő útról jól látjuk a közeli dombokon a szépen elrendezett szőlőtereket és azokban a barátságos és kedves nyaralókat. Önkénytelenül is eszünkbe jut itt a népdal:

Nagyvárad dombon lakni kellemes . . .

De fordítsuk tekintetünket most a menetirány felé, mert utazásunknak legszebb részéhez közeledünk. A természeti szépségek olyan élvezetében lesz mindjárt részünk, amelyet sokak szerint Tiroi és Svájcz fenséges tájai nyújthatnak csupán és amelyekhez én a Karsztok, sőt az apennini hegláncz egyes részeit tartom hozzáfoghatóknak.

A látóhatáron feltűnnek a Messzes és Bihar hegységbe olvadó Királyhágó büszke ormai.

A Nagyváradtól történt elindulás után mintegy másfél óra érjük el ezen 20—22 km.-nyi hosszú remek utszaknak innesső részét. Mindezt a Sebes-Körös partján haladó vonatunk, Rév-állomásnál robog be a Királyhágó hegységbe. Kellemes, friss levegő csap be a kocsi ablakain, melyeket az utasok mohó érdeklődéssel szakítanak fel, hogy azokon kihajolva, csodálják meg a mindkét oldalon meredező hegyek szédítő magasságát.

Révtől kezdve a hegy sziklafalába vágott uton visz el a vasut vonala, mely alatt mozaikszerű kavicsos alapon esőrége siet elénk a Sebes-Körös kristálytiszta vize. Habzó hullámai ezer akadályllyal megküzdve törnek előre, s fűrgén kerülnek meg az eléjük nyuló szirtetek. Jól ismerik ők itt a járást és a folyócska hullámai szinte dicselkedni látszanak, mozgásuk otthonosságával. Olyan nyugodt tiszta, olyan csábító itt az a folyó játékos folyásában, hogy szinte belevágnakozik az ember: ölelni fehér hajait, paskolni pajkos hullámaint.

És a vonat vízhangzó csattogással fut a meg-

megkeskenyülő hegyszorosban, s az utas a nagyszerű látványtól megbűvölte veti tekintetét a magasba az el-eltűnő s újra megjelenő bérczergének és ormok felé. Majd megdöbben szemléli az ablakon kihajolva, a merész kanyarulatokat, melyeket a vonat röptében leir.

Egy-egy fordulatlánál ijedten kapja be fejét egyik-másik nótázó, mert hát most a gőzösnék rögtön egy előttünk egészen keresztben álló hegybe kell fordulnia. És tényleg éles fűty jelzi, a hirtelen bedőlő sötétség igazolja a »borzasztó sejtelen» be-következést.

Alagutban vagyunk! De ezert a néhány másodpercznyi sötétségért — és a kocsiba tuduló füst elnyeléseért — bőven kárpótolnak az újabb képek, melyek most elénk tárulnak.

Magas hegyek emelkednek még mindig utunk mindkét oldalán, a Körös kristály hullámaint is csakugy lábainknál látjuk nyargalni, mint eddig, de a hegyoldalak változott szépsége, buja növényzete, itt-ott elénk tűnő szakadéka, fenyegetőleg egymásra ágaskodó szirtóriásai: újabb felvonásként vonulnak el gyönyöröködtező tekintetünk előtt.

Itt az ujonnan felfedezett csepköbarlang felé fordul a közfigyelem, ott meg egy nagyszerű víz-esés két morajló tetszés és meglepetés. Majd csodálkozva akad meg tekintetünk egy természetalkotta sziklaépületen, melyet »Tündérvárnak» neveznek.

És így tart ez az egész előbb jelzett hosszúságú utszakon át, a melyen még két alaguton surran keresztül a gőzös és ötször állapodik meg kisebb-nagyobb állomáson. Vár-Sonkolyos, Brátka, Jádóvgy, Bucsa és Feketők ezek az állomások, amelyek bármelyikét oly zivizesen választanánk kiszülő helyünkül, hogy aztán onnét egy elképzelhe-

Politikai hírek.

A főispán lemondása. A B. F. U. szép szakvakan emlékezett meg Schmausz Endre főispán démeiről, egyben nem mulasztja el a kormányra írt, továbbiakban pedig a leendő, még ismeretlen főispánt meggyanúsítani. Mi a magunk részéről nem ismerjük Schmausz főispán visszalépésének okait, de nyugodt lélekkel merjük állítani, hogy ebben semmi szerepe sincs a be nem léfartat kormánypárti képviselőknél. Továbbá; a helybeli kormánypárti vezetők embereknek Schmausz főispán mindig szimpatikus volt és az marad is, ennek nem kell bővebb bizonyításba bocsájtóknunk, elegendő, ha rámutatunk arra a több éven át folytatott eredményes munkára, melyet a helybeli kormánypárt vezető férfiai a főispánnal korlított végeztek. Mi is fájjaljuk Schmausz főispán távozását. Ami a még ismeretlen főispánnak szóló háború-üzeneteket illeti, ehhez csak egy megjegyzésünk van. Nem kell animozitással fogadni azt, aki bizonyára a legnagyobb előzettséggel közeledik. Egyébként az még a jövő zenéje.

A népoktatás reformja. Félhivatalosan jelentik: A népoktatás reformjának kérdése egész nyáron át foglalkoztatta a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot. A javaslat előadói tervezete, miként tudvalevő, a nyár elején beható anketét tárgyalt képezte. A szaktanácskozás sok megszívlelni való eszmét vetett fel és Berzevicsy Albert az anketé végén kijelentette, hogy a reform keretében és szellemében beilleszthető életrevaló eszméktől a végleges kodifikálás nem fog elzárkózni. Ehhez a miniszteri kijelentéshez tartotta magát az előadói tervezet átadóját is készítette: Halász Ferencz, osztálytanácsos. A reformmunkát, mint értesülünk, olyan stádiumban van, hogy előrelathatólag az ősz folyamán a törvényhozás elé kerül. Hogy a képviselőház mikor tűzi napirendre, az természetesen sokban függ attól, hogy a viszonyok miképpen alakítják a Ház-munkarendjét.

A miniszterelnök közönete a hódáságiaknak. Gróf Tisza István miniszterelnök a szabadalvópártiak Hódáságon történt megalakulásakor hozzáintézett üdvözlő sürgönyére Trischler Xavér Ferencz, a Ferencz József-rend lovagja, pártelnökhöz a következő levelet intézte.

Nagyságos uram! Nagy örömmel vettem a hódásági szabadalvópárt ujjalakulásáról szóló hírt. Amidőn szíves megemlékezésükért öszinte köszönetet mondandék és kérném Nagyságodat, hogy ezt pártfelelőnek tolmácsolni sziveskedjék, abbéli erős reményemnek adok egyuttal kifejezést, hogy pártunk zászlaja körül való lelkes tömörüléstük a jövőben is biztosítani fogja eleink diadalát. Hazafias tiszteltül
Tisza S. k.

tellenl érdekes kíváncsiandást tegyünk a meredek öseről üdvözlőiben.

Csucsánál már egyenesebb kezd lenni az utirány és az egyre távolodó hegyek közül Erdély belsejébe érünk. Szinte sajnálkozva foglaljuk el az utasok a helyeiket és a nap tüzes sugárkévi újra keresztül lövelnek az eddig megszálva tartott ablakokon.

Az erdélyi utnak ez a vadregényes és festőileg oly nagyon szép része, egymagában is megérdemelné, hogy aki még nem látta, nézze meg; lépjen át a Királyhágón.

Bánffy-Hunyad, Jegenyefürdő, Magyar-Gorbó után Nagyváradtól öt órára Kincses-Kolozsvár alá ér a vonat.

Akinek keblében a hazafiaság tüze lángol és kinek lelkében a magyar történelem kimagasló alakjai legnagyobbika iránti kegyelet hálás érzete él, az nem fog elhaladni Mátyás király szülővárosa előtt anélkül, hogy utazását megszakítva, el ne zárandokolna arra a helyre, ahol Szilágyi Erzsébet nagy fiát a magyar nemzet örök büszkeségétül világra hozta. Külömben is ötödél órány menet-megszakítás kínálkozik az utas számára a legközelebbi vonatig és ezt az időt hasznosabban, értékesebben seholsem használhatja fel, mint Erdély fejedelmének és régi székhelyén. Kényelmes bérkocsik várják az utazóközönséget az állomásnál, melyek bármelyike óránként meg két koronán aluli összegért is hajlandó rendelkezésre állni.

Alig tízpercnyi kocsiút után a Zsigmond által 1396-ban épített szent Mihály főtemplom jobb oldalán eltérő fötőren megpillantjuk a nagyméretű lovasszobrot, melyet irigylet szülővárosa Hollós Mátyás dicső emlékének 1902-ik év őszén állított. Hazafiai boldogságtól dobogó szívvel közeledünk a hatalmas érc-alkotmány felé és kalapemelve, büszke öntudattal állunk meg a szobor talapatánál.

Podmaniczky Frigyes báró a hozzáintézett üdvözlő sürgönyre szintén válaszolt és pedig a következő sürgönyvel:

Szíves sürgönyükért köszönetet mondva a legmelegebben üdvözölöm a hódásági kerület szabadalvópártját ujjalakítása alkalmából, kérve Elnök urat, hogy újjalakításra a pártnak is tolmácsolni sziveskedjék. Podmaniczky, pártelnök.

A jövő évi költségvetés. Mint félhivatalosan jelentik, az összes miniszteriumok elkészültek a jövő évi költségvetés előmunkálataival s az egyes javaslatok első olvasása már meg is kezdődött. A takarékoság elvét a mostani költségvetési irányásban is szigorúan szem előtt tartották s csakis az elkerülhetetlen szükségletek fedezésére állítottak be új követéseket a költségvetésbe. A szigorú takarékoságot egyrészt az államisztviselők és a vasutasok fizetés-emelése tette parancsoló kötelességgé, másrészt némi tartaleköt kellett létesíteni az iskola-államosítással járó költségekre. A költségvetés az idén is egyensúlyban tartja a bevételeket és kiadásokat. Az előirányzat alapja annál biztosabb, mivel a bevételek a folyó évben, a rossz termés dacára, kielégítőek.

A csütörtöki minisztertanács a költségvetéssel csak annyiban foglalkozik, hogy némely elvi kérdés tekintetében, nevezetesen a fizetés-emelések és pótlékok egységes beállítás tárgyában fog határozni. Lukács László pénzügyminiszter előrelathatólag október hó második felében már a Ház elé terjesztheti az 1905. évi költségvetést.

A IX. nemzetközi sajtókongresszus Bécsben.

II.

Vannak számosan, kik *fitymálódva, bizonyos gunyos fötényvel megmosolyogják azt az általános ismert axiómát, hogy a sajtó nagyhatalom. Ohajtottam volna, hogy e tamáskodók, e hiteltelenk nagy serege, elzárandojlon Bécsbe és internacionális sajtókongresszusra, hogy így saját szemével meggyőződés szeressen azon tiszteletéről és nagyrabesútléről, melylyel a sajtó képviselőit mindenütt tiszteletben fogadták.

És a sajtó munkásai méltán reá is szolgálnak verejtékes dologtevésükkel arra a rokonszeren és szeretetre, melylyel *csatlak* Bécs városa adozott nekik. Az a perczőg toll, mely nap-nap után fáradtságot nem ismerő kitarással végig szántja a papíros barázdát, hogy ezer és ezer betű alakjában elhítse a világ sorsát irányító eszmék magvait, az az apró, kis szerszám, amely szüntelen buzdit, tette serkent, lelkesít, de sujt és korhol is, az valóban megérdemli, hogy a közvélemény meleg szeretete hordozza kebelén, amikor az évben egyszer az ország minden részéből, a szelzőrsa minden irányából egyesereglet képviselői, saját létérdekeik megbeszélésé végett találják adnak egymásnak.

Ágaskodó, délceg paripán tál aranybárral koszoruzott fejét hátraszegezve, diadalmasan, kifejezett mellel Mátyás ércalakja.

Mátyás az igazságos! suttogja ajkunk és végig vonulnak emlékeztünkben e helyen a történelemnek mindazon feljegyzései, melyek e magas historiai alak fényes nagyságát a tények bizonyított erejével egyrészt, másrészt pedig a mesebeli tündér-princed megillető dicsőség ragyogásával felruházzák.

Nem messze a szobortól egy szűkebb utca végén három-négyemeletes bérpaloták között találjuk eredeti igénytelenségében azt az egyemeletes házat, melyben Hunyadi Mátyás született s amelyben az ő kised bölcsője ringott. E házat az Erdélyi Kárpát-Egylet félt kegyelete őrzi az utókor számára és amely egyesület saját hivatalos irodája mellett érdekes néprajzi és régiségi gyűjteményeket helyezt el annak egyes helyiségeiben.

A zöldre festett kiskapu egyik szárnyát megnyitva, alacsony, sötét folyosóra érünk, mely parányi udvarra vezet. Az udvar bal oldaláról nyílik a falépcső feljárás abba a historiai nevezetességre jutott szobába, hol a csecsemő — Hunyadi először pillantotta meg Isten életét napvilágra. Az a csecsemő, aki aztán gigási alakká növe, kardjának erejénél fogva rettegott volt ellenségei, — nagyra-besúlt koronás barátai előtt és ki a budai várudvar a tudomány és művészet keretével az európai közművelődés középpontjává tudta tenni.

De bucsuzunk a dicsőségteljes emlékezősek e drága helyétől és siessünk a hátralévő időt Kolozsvár nevezetességeinek megtekintésére fordítani. Nagy számban sorakoznak itt a különféle egyházak nevelő intézetei és templomai mellé az állami, igazságtügyi, közművelődési-, katasztr., közgazdasági-stb. intézetek és egyetemek díszes középfületei és palotái. Általában pedig mindenütt észre veszünk,

Azon a meleg, lelkes szereteten, melylyel Bécs város közönsége pazar módosn álldozott a sajtó embereinek, nem ettett szépségtelt Luegernek immár ismertettet hebeburgyagosa sem, mert ha véttét is szélességével és megfontolatlanságával a vendégjognak, az egész mivelt világon tiszteletben tartott szentsége ellen, bőven igyekezett a szónoklat hevében kicsusztatott baklövéseket és elszólásokat kimagyarázni és helyreigazítani azon a ragyogó fényességgel estélyén, amelyen Bécs városa megvendégelte a kongresszus tagjait.

Mi magyarok természetesen élénken tárgyaltuk azt a kérdést, vajjon elmenjünk-e a *Lueger estélyre* és tömegek elmaradásunkkal ne adjunk-e egyöntetűen kifejezést azon megvetésnek, melylyel a magyarfaló polgármester kirohanásait honorálni kívánjuk? De minthogy — igen helyesen — az a vélemény vált körünkben uralkodóvá, hogy mi nem az antimagyar Luegernek, hanem a bennünket többi kártársainkkal egyenlő rokonszenvvel fogadó *Bécs városának* vagyunk vendégei, amilylyel szemben nem volna ildomos az ellentéteket kihelyezni és a politikai színezetet előtérbe helyezni, úgy egyértelműleg elhatároztuk, hogy a Bécs városa által a sajtó tiszteletére rendezett banketten, mi magyarok is, mindannyian részt veszünk.

És valóban nem volt okunk megbánni ezen közös elhatározásunkat.

Lueger polgármester — ugyan aligha szívóbból és meggyőződésből — valahányszor csak szerét tette, tüntető szívellyel társalgott a kongresszus magyar tagjaival.

Harsóg kacagást váltott ki azon jözü, hamisítatlan bécsi dialektusban adott válasza, melylyel *Béldi* Izorai, aki Bécsben is vigjátéki témákon törtéte fejt, meghívására felelt. Béldi ugyanis, hogy gyökeresen kigyógyítsa a mi ellenségünket magyar-ellenes idioszinkrazájából, azt tanác oltá neki, hogy ránduljon le a mi isteni Budapestinkre és ő — Béldi — szentül megvan győződve, hogy a polgármester ellenszerve a magyar nemzet iránt a leglegkesebb rokonszenvvel fog átvendelni. Lueger ezen ajánlatra tagadlag ráta érdekes fejét és amidőn Béldi megjegyezte, hogy jöjjön hát inkognitó, akkor Lueger azzal vágott vissza: *Ja freilich, dass ich inkognitó durch'g'haug werde*.

Lueger, ki kedveskedéseiről méltán reálsozolt arra, hogy a magyarok bársonypuha kacsókkal végigcsizrogassák ábrázatját, sejtelve aligha esalta volna meg, bár én egy véletlen folytán arról győződtem meg, hogy ő távolról sem az a féltelmes Wau-Wau, akinek a sajtó emberei és mi magyarok feltüntetni akarjuk.

Asztalbotlás után, egy berlini írónóval karomnak, nekivágtunk a *Rathhaus* szerte elágazó termekinek, hogy szemügyre vegyük azt a sok értékű kép-, kézirát- és fegyvergyűjteményt és a híres Grillparzer szobát, amelyben a bécsiek kegyelete és művészi érzéke valóságos kincseket halmozott össze. Czéltalan barangolásaink közepette betvedtünk a podesta magántermeibe és bár ezek a kongresszus tagjai előtt zártak voltak, egy udvarias városi tanácsnok, tiltakozásunk dacára is, igazi bécsi szeretetreméltósággal végigkálauzolt a termeken és töviről-hegyire elmagyarázott nekünk mindent.

hogy egy régi székesfővárosban vagyunk, melynek csak kissé körülményesebb ismertetőse sem férne el és rövidke utleírás keretében.

A vonat indulásának ideje különben is közeledik; hajtsunk ki tehát az állomásra és utazunk Erdély belseje felé.

Kolozsvárt elhagyva, már felötlenek előttünk egyes erdélyi erdetségek. A folyók mentén fekvő és hegyoldalakra ékelt falvak házikóinak építésében találunk legelsőbbben is a miénkől eltérő szokásokat. A lakházak nagyrészt zsuppal fedett tetőzete ugyanis feltűnő meredek az erdélyi falvakban és oly magas, hogy az oldalfalak magassága háromszorosának is megfelel. Kéménynek pedig a legtöbb házon híre sincs. A szabad tűzhelyről felszálló füst a fa-vagy cserépszindelyből álló házfédél részein és nyílásain át, sőt a zsupptetőzet kévi között átszűrődve jut a szabadba.

A községek lakossága a legtöbb helyen két-három, sőt négy vallásfelekezet közt oszlik meg. A római katolikusoknak a görög katolikusok, görög keletiek, reformátusok és unitáriusok nagyobb számmal vannak. Templomaik csaknem kizárólag fatornyosok. Sokszor elgondoltam magamban, Erdélyben jártamban, hogy bár nálunk ma már csak elvétve akad ilyen templom, mégis minduntalan szó esik *fatornyos hazánk*-ról. De hát ez csak a jó hangzás* kedvéért történik.

Az igénytelen házacskák oldalai a leggyakrabban fagerendákból vagy sövényből készülnek. Az aztán néha kívül és belül, több esetben pedig csak belül van sárral betapasztva és bemészelve. Az így készült fa-falu lakházak mögött hitvány kis melléképületek vannak összeütve, amelyek közül soha sem hiányzik egy-egy kenyérsütő kemence és érdekes a veszből font, kosáralakú kukoricza-góré.

(Folytatjuk.)

HIREK.

Szinte az én szívembe is belopódzott egy tévetség sugara annak a meleg és lelkes szeretetnek, melylyel főnökeiről, Luegerrel, kinek immár 35 éve áll szolgálatában, beszélt. A szeretet ékesszólása varázsolta ajkaira a szavakat, amidőn azon súlyos küzdelmekről emlékezett meg, amelyekkel Luegernek meg kellett birkóznia, míg mai díszes állásába feljutott és valóban megható szavakkal ecsetelte Luegernek edes anyja iránt táplált imádszerű ragaszkodását.

A fogadóteremnek vörös selyem tapétákkal díszített falait ugyanis körös-körül Bécs város polgármestereinek művésziessen megfestett, életnagyságu arcképei foglalták el és Lueger az ő arcképének megfestésekor kikötötte, hogy azon az ő édesanyja is, kit a bálványozásig imádozott, megörökítették. És tényleg a Lueger arcképén egy kis, kerettel körülfogalt arckép is észlelhető, mely egy szelíd arcú matrona, a jelenlegi bécsi polgármester édes anyjának, nőnsait tükrözteti vissza.

Ez a tisztán emberi érzés és az a tisztelet és nagybecsülés, melylyel a hivatalnok Lueger tetteiről, sikereiről, szenvedéseiről és tetteinek erkölcsi rugóiról, nekünk, a vadonat idegeneknek, beszélt, igazán gondolkodásra ejtettek. Elképzeltem, vajjon e szabadságú demagóg szívében nem bugyog-e a nemesebb emberi érzelmeknek egy tiszta forrása és vajjon nem-e szorgalmak antiszemita és magyarfóvalos vallásai neki egyedül lépcsőfokul és emeltyűl emlékedésére? Vajjon féktelen dicsvágytól tűzött lelke, ma, midőn anyai család és keserűség árán felhagott véggyakodásainak zenithéjére, nem-e akár szabadulni, miékként Göthe büvésztana, a könnyelműen felidézett szellemekről, ha a Bécs városában innár gyökeret vert áramlat nem tartaná őt is lenyűgözve és fogva?

Mig így eltűnődtem, Lueger lépett a fogadó terembe, ki vendégeitől már bucsut vevő, alvó szobáját kereste fel. Mi természetesen visszavonulni akartunk, de ő megpillantva bennünket, föllülhatalan kedvességgel szegődött hozzánk és azután nagy szívelyességgel és előkezinességgel magyarázta nekünk a fali festmények eredetét és jelentőségét, sok-sok érdekesebb remniszcziát elvennive fel Bécs városának történeti eseményekben gazdag múltjából.

Az ő iróstatálat, melyen a legszebb rózsák virítottak és amelyekből udvariasan megajándékozta a velem volt írónót, láttam először életemben azt az eddig csak könyvekben ismert csodás növényt, a jeriki rózsát, (Anastatica hierochontica) mely tudvalegőleg elhalálásokor barnás gubanczok zsuogorodásai össze, a vízen azonban újból teljes pompájában kibontja szirmaiát.

Tündéri fényárbán uszott a bécsi Rathaus csodaszép terme, midőn nyolczsázan felüli számban helyet foglaltunk a virágokkal díszített asztaloknál. Olyan megragadó, olyan elbűvölő látvány volt a villamos lámpák ragyogásában csillogó díszterem, ünnepi mezbe öltözött vendégeivel, mely mélyen bevésődik az emlékezetbe és sokáig kísért ott.

És csakhamar tányárt ütött és mindnyájk ve-lünk maradt a bécsieknek méltán híres kedélyes-sége és Lueger is, a szeretetreméltó házigazda, ha vaskosan vétett is az ünneplés megnyitási alkalmával a vendégök ellen és ezért a guny túrszúrásit elvise-lni tartozott, mindenképpen igyekezett azon fel-köszöntő keretében, melyben a saját képviselőit mint Bécs város vendégeit üdvözölte, hibáját jóvá-tenni. »Önök nem hiszik, t. Hölgyeim és Uraim, — szól a polgármester — hogy mily örömet okoz-t nekem ma, midőn Bécs városa meghívásának, eleget tettek. Bécs város meghívása olyan, mely szívből jó és szíveshöz és misem befolyásolhatja ezen meghívás hatását. És ezért a mai estét azon egyet-értésben akarjuk eltölteni, mely a jó emberek rendszerint egymással össekötö. És folytatóg hozzá tette: »Mindannyiatok szívből üdvözölöm, Önök mind ma fővárosunk és a hölgyek nővéreink.»

Másnap délután vonaton és hajón kirándul-tunk a természeti szépségekben bővelkedő Wachauban. Sajnos, a szakadó eső nem engedte meg, hogy a természet buja pompájában ragyogó partokat és a történeti hagyományokkal átszőtt váromokat csor-batlanul élvezzük, de azért széles jó kedvűnkön nem tudott eret vágni és csakhamar a »Babenberg-fedélzetén, mely a Dunagőzhajózási-társaság legna-gyobb hajója, mozgalmas, vig élett feljöttök ki. A pazar fényű buffet, a wachaui tées borok lágra hevítették szívünkben a jó kedvet és dalra gyujtva, élénk kendőlobogtatással viszonoztuk azokat a szí-vélyes üdvözlöket, melyeket a parton reánk vá-rakozó embertömegek felénk küldtek. Lobogódszibe öltözött az az egész vonal, mely Pöchlarnót Krem-sig végighúzódk.

Fájdalom, a zuhogó eső, mely másnap szaka-datlan buzsággal ömlött a nyakunkba, az én vá-lalkozási kedvemnek véget szakított és minthogy látod, mennyire illik Lear király bolondjának ama mondása: »az eső naponta esik.« a Salzkammer-guttra és Salzburgra, ezen, valamint a semmeringi kirándulásokon már nem vettem részt. Pakkoltam és indultam hazafelé.

Sok-sok kellemes ismeretséget kötöttem, sok-sok kedves emlékek gazdagodtam és ha a sors kegyeltjévé avat, talán jövő évben felújithatom Liège-ben, ahol az újságírók közelebbi összejöve-lüket tartani szándékoznak.

Baja, 1904. szeptember 18.

Dr. L. A.

— **Dr. Rajk Aladár balesete.** Dr. Rajk Aladár országgyűlési képviselőnk, aki tudvalegőleg mint az interparlamentáris konferencia tagja New-York-ban időzik, sajnálatos baleset érte. Egy kivándorlás alkalmával oly szerencsétlenül ugrott le a villamos kocsirol, hogy jobb keze fejét kificamkította. A baleset híre városszerte mély sajnálkozást keltett.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Polák Sándor bajai kir. járásbíróági díjnokot a bajai kir. járásbírószághoz irnokká nevezte ki.

— **Új alapítványi hölgy.** A király kamjonkai Szemző Aglját, gráci alapítványi hölgyvé nevezte ki.

— **Casínói estély.** A Casinó tegnap igen látogatott casínói estélyt rendezett, melyen élénk vita tárgyát képezte a választmány kebelében felerült azon eszme, hogy a Casinó emeletes épülettel alakították olyképen, hogy a földszinten lennének a vendéglői helyiségek (diszes étkező és kávéház), az emeleten pedig a Casinó elhelyeződnek. Részünkről a tervet úgy tartjuk megvalósíthatónak, ha a színház a Michitsch-féle ház telken épül és a casínói vendéglős ilykép a színházlátogató közönségre is számíthat, mert különben lehetetlennek tartjuk, hogy a vendéglős minden igyekezete daczára is a Casinónak fizetendő nagy bért képes legyen előteremteni. Ezzel a fontos körülménnyel pedig a Casinó építkezésnél számolni kell.

— **Új plébános.** Scherer Ferenczet, a szabadkai Mária-Valéria kórház derék papját a kalocsi érsekség *Bácsvaskútra* plébánosnak nevezte ki. Több, mint tíz éve működött a közkörházban Scherer Ferencz, hol általános tiszteletnek és szeretetnek örvendett.

— **Eljegyzés.** Vadász Pál bajai építészmérnök f. hó 22-én eljegyezte Siklósról Weisz Samu építési vállalkozó leányát, Bóskét.

— **Változás a honvédszűrság kiegészíté-sében.** A honvédelmi miniszter a 4. honvédszűrszerezd kiegészítésére nézve elrendelte, hogy ezután a nevezett ezrednek *Baján* állomásozó első osztálya részére a 6. honvéd kiegészítő-parancsnokság 108 ujonczot ad, az ezrednek Szabadkán állomásozó második osztálya részére az 5. honvéd kiegészítő-parancsnokság 64, a 6. honvéd kiegészítő-parancsnokság pedig 44 ujonczot állít. A honvédelmi miniszter kerületenkint és osztályonkint azt is meghatározta, hogy az ujonczok között hány mesterember (szabó, cipész, szűgyártó, vagy nyerges) legyen.

— **A Bajai ezéllövész társulat** tudatja, hogy a záróünnepélyt ma vasárnap tartja meg.

— **A Bajai állami tisztviselők lakbéré.** Vasárnap értekezletet tartottak városunk állami tisztviselői, amelyen elhatározták, hogy mozgalmat indítanak meg az iránt, hogy a bajai állami tisztviselőik az eddiginél magasabb lakbérilletményben részesüljenek.

— **Az államfogházban.** Szirmai Vidor dr. ügyvéd és lapszerkesztő a héten vonult be a szegedi államfogházba három napra, hogy párviadal vétség miatt kiszabott büntetését kitöltse.

— **Pótvásár Baján.** Vasárnap és hétfőn kellett volna a bajai legjövedelmezőbb vásárnak lennie. Minthogy azonban hétfőn volt az izraeliták legnagyobb vallási ünnepe, de különben is mindkét napon a szakadó eső a vásárt alaposan tönkre tette, a helybeli kereskedők és iparosok pótvásár engedélyezése iránt folyamodtak a kereskedelmi miniszterhez.

— **A feleséggyilkos rendőr.** Nagy Szentesi Orbán zentai rendőrbiztos, mint annak idején meg-irtuk, hitvesgyilkossággal vádolva a szabadkai kir. ügyészség börtönében ül. A gyilkos daczára a ter-helő bizonyítékoknak, konokul tagadott mindezei-g, most azonban váratlanul olyan bűnjelek kerültek elő, amelyek meg fogják törni a konokságát. Zentai tu-dósítónk jelenti, hogy a hitvesgyilkos háza udvarán lévő kutból kiluzták a gyilkos alsóruháját, a megölt asszony 3 darab fejkendőjét és a kis leánya kötőjét. Valamennyi ruhadarab aludt vérel és vérfofokkal volt tele. Kétségtelen, hogy Nagy Szentesi ezekkel a ruhákkal itatta fel felesége kiomlott véréit. Most újabb bűnjelek után kutatnak a kutban.

— **Gyűmölcsészeti kiállítás.** Mult számunk-ban részletes tudósítást adtunk a fényesen sikerült gyűmölcsészeti kiállításról; a következőkben közöljük az oklevelet nyert kiállított névsórat. Örvendetes jelenségnek tartjuk ezt a hosszú listát és továbbra is sikert kívánunk a Gyűmölcsészeti Egyesület mű-ködésének.

1. Kiállított gyűmölcsészeti díszoklevelet nyertek: Polgár József (Bácsalmás), Hildenstab Rudolf, Alföldi Béla. Dicsőró oklevelet nyertek: Kovács Andor, Tury Mátás, Lengyel Sándor, Schleicher Antal, Szuszits János, Allaga Ottó, Vojnits Dániel. Elismerő oklevelet nyertek: Ruterschmidt János, Czérnai Imre. 2. Kiállított szőlőért díszoklevelet nyertek: Polgár József (Bácsalmás), Allaga István,

Szuszits János. Dicsőró oklevelet nyertek: Skribanek János (Bácsalmás), Mihályffy Ferencz, Alföldi Béla, Tury János, Müller József, dr. Rádics Elek, Scherk Lipótné. Elismerő oklevelet nyertek: özv. Radisevics Mátásné, Bráde József, Ruterschmidt János, Peschke Károly, Schleicher Antal, Farkas Péter, Plaveczky András. 3. Kiállított borért dísz-oklevelet nyertek: Glück Mór (Bácsalmás), Hildenstab Rudolf, Wunderlich József, Müller József, Peschke Károly, Schleicher Antal, Horánsky László, Wilhelm Károly, Vojnits Dániel. Dicsőró oklevelet nyertek: Kovács Andor, Koozs István, Tomasics Sándor, dr. Radics Elek (Bácsalmás), Scharfenberger Lajos, Schnadenberger Mátás. Elismerő oklevelet nyertek: Skribanek János (Bácsalmás), Ewhin Mihály (Bácsalmás), Feniczics János (Sükösd), Tury Mátás, Schön Péter (Csátalja). 4. Kiállított konyha-kerti terményekért díszoklevelet nyert: Ruterschmidt János. 5. Kiállított konservek és háztartási dolgokért díszoklevelet nyert mind az öt kiállító, névleg: Fejes Istvánné, Mihályffy Ferencz, özv. Kollár Ernőné, Hegedűs Józsefné és Bocskay Krisztófné. 6. Kiállított pálinkáért díszoklevelet nyert: Schleicher Antal. Dicsőró oklevelet nyertek: Feniczics János (Sükösd), Tomasics Sándor, Wilhelm Károly, Vujkovics György, Vojnits Dániel. Elismerő oklevelet nyertek: Glück Mór (Bácsalmás), Vécsei Zoltán (Érsekcsanak), Lerner Antal, Peschke Károly. 7. Kiállított kert- és szőlőgazdasági eszközökért dísz-oklevelet nyertek: Zsuzsák Márton fia. Dicsőró oklevelet nyert: Hegedűs József.

— **Házasság.** Felhő Lajos mérnök f. évi október hó 4-én d. u. 4 órákor a bajai ir. templomban vezeti oltárhoz Erdős Margit úrhölgyet, Erdős Jakab polg. isk. igazgató leányát.

— **Az olasz trónörökös dajkája.** A kis Umberto még meg sem pillantotta a napvilágot, mikor dajkája már meg volt választva. Maga a feleség asszony válogatta ki egy csomó jelentkező közül s a mig az automobilozást az orvos meg nem tiltotta, sürint meg is látogatta. Mert Umberto királyi dajkája arról a környékről való, ahol a kis trónörökös született: t. i. piemonti; mindössze huszonnégy éves takaros menyecske. Ura a raccongyi királyi uradalom alkalmazottja: vadcsőz. A dada együtt lakik szüleiével, akik szintén sebzett megemert emberek. A születés napján elbujatták az előkelő római polgárság dajkáinak hagyományos viselésébe: ráadták fejére a széles és hosszú szalagot, amely aureola alakjában fogja körül haját és aranyos tűk csillognak rajta; azután a rövid, szűk, élénk színű csizmáját, meg a finom csipkéből készült kőtenyt. Yolanda királykisasszonya dajkája a felségsé asszony kívánására montenegrói népiszeletben járt; ilyenféle kívánásról ezuttal szó sem volt. A dajka fizetése havi 600 korona, azonfelül lakás, élelem és koca, mindez két esztendőre kikötte. Azután havi 100 koronányi járadék dukál a dajkának. A keresztelőkor, az első fog kibujásakor, mikor a baba járn kezdi, még külön ajándékok kap, fölöttes hatóság neki is az angol miss Dickens, a királyi gyermekek nevelője és fődadája lesz. Igazi angol korrektségű nő, de a gyermekápolás terén nincsen párja. Nem kéri a része abban, hogy Yolanda és Mafalda királykisasszonyoknak mindegyik az összes gyermek-betegségeket sikerült elkerülnök.

— **Agarász verseny.** A Bács-Bodrog vármegyei agarászok egylete szokásos évi agarásversenyt az idén november 6. és 20-án tartja meg a szabadkai ugarakon. Versenybíró Kiss Aladár honvéd-husár százados.

— **A gemenci hajóállomás.** A D. G. H. T. forgalmi igazgatósága Tolna vármegye átirátára tudatta a vármegyével, hogy a társulat a gemenci hajóállomás újból megnyitását és állandó feltartását nem eszközölheti, mert a szerzett tapasztalatok után a nevezett állomás jövedelmezősége nincs biztosíva s annak újból való létesítése és üzemben tartása igen jelentékeny áldozatot róna a társulatra.

— **A D. M. K. E. diákothona.** Régebbi terv és a D. M. K. E.-nek, hogy Szegeden diákothont épít és annak céljaira ingyen telket kért a városót. Szeged város tanácsa az e héten tartott ülésén foglalkozott ezzel a kérelemmel és akként határozott, hogy arra vonatkozólag előzetesen egy bizottság véleményét kéri ki, amelynek tagjaiul a következőket választották meg: Lázár György dr. polgármester elnöklés mellett Gaál Endre dr. tanácsnokot, Ivánkocs Sándor dr. tiszti főügyészt, Tóth Mihály fő-mérnököt, Fajka János főszámvévet, Pálch Kálmánt, Rósa László dr.-t és az egyesület részéről kiktildendő tagokat.

— **Dunant haldoklik.** Svájczban, egy vidéki kórházban egy hetvenhatéves öreg ember vaskodik a halállal. Dunant Henrik, a »Vöröskereszt« intézmény kigondolója bucsuzik az élettől. Dunant apostola volt a könyörületnek, a humanizmusnak szentelte egész életét és aki életében annyi kórházat épített, ma maga is kórházba került. Dunant Henrik Genfben született 1828-ban. Író volt és humanista. A solferinói ütközet után végig barangolta a csatateret és akkor fogamozott meg az agyában az eszme, hogy a háború borzalmain enyhíteni kell. Nem szabad megengedni, hogy a csatáterben pusztuljanak el azok az elesett katonák, akikbe gondos ápolással még életet lehet önteni. Gondolatait »Solferinói emlék« című könyvében írta meg és aztán nyakába vette a világot. Országról-országra, városról-városra járt, agítált, prédikált, kért és könyör-

gött, hogy álljanak össze a hatalmak s alakítsanak egy ligát, melynek ez lenne a célja, hogy a háború borzalmain enyhítsen. Az agitációnak sikere lett s a híres genfi konvenczióban már Dunant elveit fogadták el a hatalmak s a vöröskereszt-kórházakat egymásután állították föl az államok. A díramit feltalálójának, Nobelnek az első díját neki adták oda, aki szászereket mentett meg az élenek, olyanokat, akik már a halálnak voltak eljegyezve. Most pedig, miközben Mandzurianban foly a háború s egymást gyilkolják az emberek: egy svájci kórház fehér ágynaldozik a háborúk nagy ellensége: Dunant Henrik.

— **Mezőgazdasági szövetkezet.** A bajai gyümölcsészeti egyesületnek f. hó 17—20-án megtartott kiállításával kapcsolatban 19-én tartott gazdáltekezetet kimondotta, hogy a gyümölcs, szőlő, szőlővessző és borértékesítés előmozdítása céljából szövetkezetek alakítását tartja szükségesnek, az e végből tartandó előtervezet előadójává dr. Fehér Lőrinczet megválasztotta és az előtervezet egybehívásával a gyümölcsészeti egyesületet megbizta, amely egyelőre mind arra is vállalkozott, hogy azon termelők szövetségét készletet árjegyékbe is belevesszi, — akik elegendő biztosítékot nyújtanak vesszőkészletük fajtisztaságáért. — A bejelentés 8 nap alatt a Gyümölcsészeti Egyesületnél eszöklendő.

— **Kitüntetések.** A zentai ipari és mezőgazdasági kiállításra három bajai nyert kitüntetést és pedig: Eckert Ferencz rézműves aranyérmét, évv. Spitzer Simonné és Társa cementárúgyára, valamint Hegedűs József állami kertmunkás iskolai tanár ézüst-érmét nyertek.

— **Mandzuriai erkölcsök.** Mikor híre érkezett azoknak az orgániának, amelyeket Boris nagyherceg az harcüzeten rendezett, mi csupán a Keleten lejátszó tragédia operett-részleteit láttuk ezekben a hírekben. Ugy látszik azonban, hogy az orosz hadseregben uralkodó erkölcsötlenység és gondatlan, kicsapongó életmód komoly veszedelem és nem utolsó oka az oroszok balsikerének. Ezt bizonyítja egy bizonyi pártatlan szemtanú, Innocenzus mandzuriai orosz püspök elbeszélése, akinek czikkét a „Ruszkij Vesznik” közölte. Az orosz főpap így ír a keletázsiai oroszok erkölcsötlenységéről:

„Hogy Dalni lakosságának igen lelohadó bátorságát feleltessem és megerősítsem, ismételen imára és bünbánatra serkentettem őket, de csak igen kevesen követték szavamat. Alig halgatott el az ágyúdörgés, senki sem ment többé a templomba, hanem mindenki a mulatóhelyekre tolongott. Szinte látom még azt a jelenetet, mikor a szerencsétlenül járt „Jenisszei” matrózainak holtestét hűzték ki a vízből, és megsiratatlanul, félig meztelenül, mintha hasáb fák volnának, kínai kocsikra dobták, úgy temették el. Ugyanakkor az utcákon rikító plakátok táncmulatságra hívták a lakosságot... Karbinban is meglepett a nép alacsony erkölcsi színvonala. Nem kétséges, hogy a Keleten uralkodó kétségbejűző viszonyok okozták az utóbbi idők oly szomorú eseményeit. A japáni ledér nők egész légiói, akik a keletázsiai orosz birtokokat elárasztják és akiket csak legutóbb tiltott ki egy rendelet, eléggé jellemzik az erkölcsi viszonyokat. Mikor az orosz birtokokból kínai városokba értem, valóságos meglepett az erkölcsökben való nagy különbség.

A püspök azután elmondja, hogy a beteg katonák háromnegyed részén olyan bajokban szenved, a melyeket kicsapongó, erkölcsötlen életmódjuknak köszönhetnek éppen akkor, amikor a háború minden erejük megfeszítését követelnél tőlük. A hadsereg dezorganizációját pedig így magyarázza: „Amikor a tabori életet tanulmányoztam és tiszteltől egyre-másra Tolsztojt tanításainak ismétlését hallottam csodálkozom kellett azon, miképpen tudja az ilyen hadsereg nehéz földadatait teljesíteni. Katonazubbonyt viselni és Tolsztojt hinni, ugyanaz, mintha valaki vízbe esne és az uszás czéliszert voltát vonná kétségbe.”

— **Pálínka-főzés új módja.** Eckert Ferencz rézműves saját találmányu szabadalmazott pálinkafőző készülékével az eddigi módszernél sokkal tisztábban és gyorsabban állít elő gyümölcsből és törkölyből pálinkát saját házában Erzsébet királyné-utca 51. sz. a. Elváltól főzésre minden aravalló anyagot.

— **Magyar hadbírójelöltek.** A katonai törvénykönyv reformja következtében a magyar nyelv tudvaleg foglalt a katonai bírásokadásban is, azért a magyar nyelvű hadbírák létszámát szaporítani kell. Nyíri Sándor honvédelmi miniszter most legújabb rendeletet adott ki, mely a magyar hadbírójelöltek kizárására vonatkozik, s nagy súlyt helyez a jelöltek polgári joggyakorlatára. A rendeletnek az a része, mely a hadbírójelölteknek a polgári bíróságokhoz való beosztásáról szól, a következő: A hivatászerült hadbírójelöltek, akik eddig egy év hadbírói és hat hónapi polgári joggyakorlatot végeztek, a honvéd elsőfokú bíróságoknál legalább kilenc hónapig s a polgári bíróságoknál és büntető ügyekben rendszerint legalább ki-

lencz hónapig lesznek gyakorlatban. A polgári büntető joggyakorlat első felét a honvéd kerületi parancsnokságok első felét a honvéd folyamodású királyi büntető bíróságoknál, másik felét pedig az ugyanottani királyi ügyességeknél kell kitölteni. A hadbírójelöltek nem alkalmazhatók a vizsgáló bíró mellé, hanem a gyakorlati bírói vizsgálatot nem tett joggyakorlatok és aljegyzők teendőit végzik. A királyi törvényszék, illetve ügyesség vezetője a joggyakorlati végzetével minősített bizonyítványt állít ki a hadbíró jelölt számára, s ezt az illetékes honvédkerületi parancsnoksághoz juttatja. Ha a jelölt magaviselete és szorgalma nem megfelelő, a törvényszék vagy ügyesség vezetője javasolhatja az illetékes, a joggyakorlat alól való felüggesztését. A javaslatot az igazságügyminiszterhez, illetőleg a horvát bánhoz kell feltejesíteni. A gyakorlaton levő hadbírójelöltek nem viselnek egyenruhát. A hivatalos hadbírójelöltek, amennyiben a honvédelmi tárca terhére szolgálati átalányt kapnak, ezt a polgári joggyakorlat alatt is megtartják. A polgári joggyakorlatot megelőző a kilenc hónapi hadbírói gyakorlat. A polgári gyakorlaton levők csak betegség esetén, vagy különös méltánylást érdemlő esetekben kaphatnak szabadságot. Az erre vonatkozó folyamodványt a bíróság, illetve ügyesség vezetője a honvédkerület parancsnoksághoz teszi át; sürgős esetekben a bíróság és ügyesség vezetője is adhat nyolcz napot meg nem haladó szabadságot. Azokról a hadbíró-jelöltekről, akik, mint ilyenek, az eddigi szabályok értelmében már a polgári joggyakorlatban teljesítettek gyakorlatot, a honvédelmi miniszter külön fog intézkedni, hogy mennyiben bocsátandók polgári büntető gyakorlatra.

— **Adományok a bajai közkórházi kápolna czéljaira.** A „Bajai Hírlap” szerkesztőségéhez beküldettek és rendeltetési helyére juttattak. Latinovics Lajos 2 kor., Latinovits Lajosné 2 kor., Latinovits Antal 1 kor., Latinovits Nándor 1 kor., Bocskay Latinovits Teréz 1 kor., Bocskay István tanár 1 kor., Bocskay Tibike 1 kor., Latinovits Irma 1 kor. L. M. ivén adakoztak: Eckert Gyula 2 kor., Demek Károly 2 kor., Reich Salamon 2 kor., Hildentab Antal 2 kor., Boschán Károly 2 kor., Scherer Sándor 2 kor., Temmer Jenő 1 kor., „Bajai Hírlap” utján 10 kor. Összesen 23 kor. Eddigi fösszeg 1019 kor. Mély köszönet az adományokért. A gyűjtés folyamatosan van.

— **Elvesztett.** Helinger Sándor bajai lakos f. hó 23-án elvesztette pénztárcáját, melyben 7-40 K. pénz, egy aranygyűrű és egy zálogczédula volt.

— **Hirtelen halál.** Agatity Benő bérkocsis f. hó 24-én reggel a járásbíróság előtt kocsijáról lefordult és hirtelen meghalt.

— **Postahajó-forgalom beszüntetése.** Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási-társaság közhiরে teszi: hogy Budapestről—Wienbe utolsó menet szeptember hó 28-án, Wienből—Budapestre szeptember hó 30-án. Budapestről—Zimony—Orsovára szeptember hó 27-én, Orsováról—Zimony—Budapestre szeptember hó 28-án, Bajáról—Zimony—Orsovára szeptember hó 28-án.

Helyi tarka krónika.

— **Eltűnt uri leány.** Nagy ijedséget okozott tegnap az esti órákban egy előkelő uri leány eltűnése. Este kilenc órákban nagy megdöbbenéssel konstalták, hogy a fiatal kisasszony eltűnt. Felkutatták az egész házat, bejárták az összes ismerősöket, rokonoikat — hiába. Mikor az ijedség tetőpontjára hágott, előállt a kisasszony és szepceve nézett a megrémült arcokra.

— Hol jártál, merre voltál? ostromolták a kis szökevényt.

— Zólat olvastam a padláson — felelte könyvelő-lábat szemekkel. — Ezért az igaz mond isért jobban kikapott, mint az okozott ijedséget.

Nyiltér.)*

Kitűnően megvéd a

MATTONI/FELE

GISSHÜBLER

természetes érvényes

SAVANYUVIZ

A napi itézés

sokféle infectiosus bajtól; a pusztá gránitszikkalából fakad.

Több epidémiánál fényesen bevált.

*) Az e rovatban közöltéktér nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

KÖZGAZDASÁG.

A mezőgazdasági- és kerti melléktermények gyűjtése és értékesítése.

Ismeretes dolog, hogy a mező- és kertgazdaságban az ember többnyire új termények előállításával és termelésével foglalkozik és ezen termékek azon részeire helyez legnagyobb súlyt, amelyek emberi eledell és állati táplálékul szolgálnak. Ez képezi a mező- és kertgazdaság főjöveldelmi forrását és ez biztosítja a vele való foglalkozók megélhetését.

Ujabb időben azonban új kedvezőtlenség a kerti- és mezőgazdasági viszonyok, hogy ezen jöveldelmi főforrás a termelők megélhetését alig biztosítja, általános panaszt lehet hallani a rossz termést és a csekély jöveldelmét illetőleg. Ezen a körülményen nem is lehet csodálkozni, ha figyelembe vesszük azt, hogy a talaj termőereje a folytonos termelés következtében kimerült és hogy oly csekély azon gazdák száma, kik a talaj termőerejének visszapótlására gondoskodnak. Habár ez irányban lehetne leginkább a jöveldelmek fokozását előmozdítani, a vonatkozó fejtegetések a mai értekezlet előadás keretén kívül esnének.

Ez alkalommal a mező- és kertgazdaság jöveldelmének más utvon, módon való emelésére akarom az érdeklődők figyelmét felhívni, értem ez alatt a mező- és kertgazdasági melléktermények gyűjtését és értékesítését.

Nagyon jól tudjuk, hogy az emberi eledel legnagyobb része növényi eredetű s mondhatjuk, hogy az állati hus is, amit az ember fogyaszt, növényi anyagokból képződött. Tehát joggal állíthatjuk azt, hogy az ember életét, egészségét a növényvilágnak köszönheti, amelyet a természet úgy rendezett be, hogy minden egyes növénynek legyen valami szerepe, hivatása. És éppen abból kifolyólag, hogy a növényvilág táplálja az embert és ellátja mindazon anyagokkal, amelyek testi fejlődéséhez szükségesek, arra a következtetésre juthatunk, hogy több mint valószínű, hogy a növényvilág azon anyagokat és gyógyszereket is rejti magában, amelyek az ember megrongált egészségének helyreállítására alkalmasak. Vagyis nem tarthatjuk kizártnak azt, hogy minden betegségnél megvan a maga gyógyszer, még pedig az egyes növényekben rejtőznek, csak nem ismerjük azokat.

A növényeknek éppen ezen sokoldalú hasznavehetősége megtaníthat bennünket arra, hogy minden növény és növényi alkatrésznél valami rendeltetése van, tehát valamilyen felhasználható, vagyis bizonyos értéket képvisel. És ha a termelő ezután oly növényeket és növényi alkatrészeket tud értékesíteni, amelyeknek eddigi értékét egyáltalán nem tulajdonított, világos, hogy részére egy újabb jöveldelmi forrás nyílik meg és egy ilyenek kell tekintenünk a mezőgazdasági- és kerti melléktermények gyűjtését és értékesítését.

Lássuk tehát, Baján és vidékén miféle növények és növényi alkatrészek volnának, mint mezőgazdasági- és kerti melléktermények gyűjthetők és értékesíthetők?

1. **A mezei szikfia.** Általános ismert növény, mely főként szikes területeken diszlik, de találgat árkok mentén, vízjárta helyeken és dombos fekvésben is. Nincs az a gyermek, aki ezt az illatos, igénytelen növényt ne ismerné és meg ne tudná különböztetni a nagyobb és bűdös virágu u. n. kutyaszikfiától. A mezei szikfia június-július hónapban virágzik s csak a virágait használják gyógyszerek készítésére. Ezért ezen virágokat gondosan kell összegyűjteni, t. i. egy lecsipés által nagy fatűskék kosárba szedni. Összegyűjtve gondosan meg kell szárítani tiszta száraz padláson, vagy más árnyékos helyen. Ilyen alakban azt értékesíteni lehet 50—60 fillértől árban kg-ként, aszerint, hogy milyen gondlyával szedve és szárítva.

2. **A kék buavirág.** Elég sajnos, hogy ezt a gyomot igen gyakran lehet látni vetéseinkben s nagymérvű fellépése által a termés eredményeket alább csökkenti. De ha már ott van, értékesíteni kell, a kék virág szárított össze kell gyűjteni, gondosan megszáritani, kg-ként mintegy 160 fillért fizetnek.

3. **A pipacs,** amely az előbbivel karöltve, sőt versenyezve tűndöklő vetéseinkben. Ennek szintén a virágveleit kell szedni, árnyékos helyen megszáritva kg-ként 120 fillért szoktak fizetni.

4. **A bodza virág.** Általános ismert cserje, amely virágzásakor messzire terjeszti ki kellemes illatát. Ha ennek sárga virágfürtjeit leszedjük s napon nagy szinóra fűzve szépen megszáritjuk, 50 fillért fizetnek kg-ként.

5. **A hársfa virág.** Ugyan nem nagyon gyakori fanem minálunk, de azért utcákon, tereken, gyarkon kertekben láthatunk elég terelbelyes hársfát, amelyről a szorgalmas méh, izletes mézet szokott gyűjteni. Azt is tudjuk, hogy a hársfa virág meleg főzete ugyancsak kiizasztja az embert, ha abból megfelelő adagot beszed. A hársfa virág ezen hatásától fogva gyógyszerként szerepel, s így indokolt annak gyűjtése is. A hársfa teljes virágzását nem szabad bevárni, mert a virág akkor könnyen lehull, ezért virágbimbókat kell leszedni és gondosan megszáritani. ügyelve arra, hogy össze ne törjék a bimbókat, mert így sokat veszítenek értékükből. Rendes körülmények között 60 fillért veszik kg-ért.

6. **Tökmag 12 fill.** — 7. **Sárgadinnyemag 20 fill.** — 8. **Tengeri haj v. selyem 10 fill.** — 9. **A díj zöld héja 12 fill.** — 10. **Anyarozs 80 fill.** —

11. Cseresznyeszár 40 fill. — 12. Barackmag 50 fill. — 13. Körösbogár 3-60 fill. kg-ként.

Ezek volnának azon gazdasági- és kerti melléktermények, amelyek Baján és vidékén elég nagy mennyiségben előfordulnak, de eddig figyelmen kívül hagyva, mint értéktelen dolgok szerepeltek. S miután ezeken összegyűjtése nem annyira az erőteljes, munkaképes egyének feladata, hanem inkább a nehezebb munkára képtelen gyermekek és öreg embereké, könnyen belátható, hogy ezen gyöngye munkaerőt jövedelmében lehet kihasználni és az egyes családok megélhetését előmozdítani.

Az elősoroltakon kívül még számos gyógy-növény ismeretes, amelyek vadon előfordulnak vagy éppen gyógyászati szempontból termeltek és sokkal több jövedelmet hoznak, mint az ismeretes mezőgazdasági- és kerti terményeink.

Ne mulasszuk el tehát ezen jövedelmi forrást kihasználni, met hasznos dolgot művelünk első sorban önmagunknak, de nagy szolgálatot teszünk a különféle betegségekben szenvedő emberiségnek is.

Ami pedig ezen termények értékesítését illeti, szerény nézetem szerint leghelyesebb volna itt Baján egy gyűjtő központot felállítani, amely a gyűjtőtől a terményeket készen megszárita átvénné, osztályozná és a lehető legjobb áron értékesítené. Erre pedig a helybeli gyümölcsészeti egyület talánm leghivatottabbnak, amely egyéb áldásos tevékenysége mellett ezt a dolgot is a legkisebb mértékben megoldaná és a vonatkozó utmutatást az érdeklődőknek megadja.

Schwab János,
gazd. szaktanár.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara 1904. évi szeptember 27-én d. u. 2 órakor a kamarai székház termében teljes ülést tart, melynek tárgyszorozatából kiemeljük:

A Máv Budapest-jobbparti üzletvezetőségének átirata, melylyel véleményt kér a Baján létesítendő vasúti szállító hivatal ügyében (A közös bizottság javaslataival).

Baja város polgármesteri hivatalának átirata az ottani iparos szakrajtanfolyamok segélyezéséért. (Bizottsági javaslattal).

A kamara 1905. évi költségvetése. (A közös bizottság javaslataival).

A kereskedelemügyi miniszter ur 49832. sz. leirata, melylyel az új szövetkezeti törvénytervezet véleményadás céljából megküldi (A szakbizottság és a közös bizottság javaslataival).

Bajai gabona árak.

Buza	50 kilogrammonként	10 50/10 60 kor.
Rozs	50	7-20/7-25
Kétszeres	50	7-50/7-50
Kukoricza	50	7-7/7-10
Zab	50	6-25/6-30
Bab	50	12-12/20

Eladó paradicsom.

Nemes faj paradicsom rendelhető nálam **különként 10 fillérréjével**, 20 kilón felüli mennyiséget házhoz szállítok.

Allaga István.

Valódi Auer izzótest 60 fill.
Kitűnő utánzott izzótest 40 fill.

Lázár Sámuel

látserésznél.

Zongora órákat ad

egy képzett zongorista, gyors és biztos előrehaladással, igen = jutányos díjazás mellett. =
CZIM A KIADÓHIVATALBAN.

5 koronáért

küldök 4 1/2 kiló (kb. 50 drb) kevésbé megsérült finom, enyhe

pipere-szappant

róza, lilomtej, orgona, ibolya, rezedá, jázmin és gyöngyvirághból szépen összeállítottá. A pénz előzetes megküldése vagy utánvétellel küldi:

Scheffer D. Sándor

BUDAPEST, VIII., Bezerédy-utca 3. szám.

Szédák figyelmébe!

Manhattan nélkül. Manhattan porral. Aki sertéseit gyorsabban akarja felhizlani, aki tehénitől és kecskétől több és jobbminőségű tejet akar, aki erős igazvónó barmokat és tüzes lovakat akar, egyszóval, aki jövedelmezőbb állattenyésztést akar, az használjon

MANHATTAN

tápport. Használatának költsége igen csekély és dusan megtérül 100 klg. 50 kor. 50 klg. 26 kor. Egy 5 kilós próbaküldeményt 5 koronáért küldünk postán és bérmentve utánvétellel, hogy a legkisebb gazda is meggyőződhessen a Manhattan por bámulatos hatásáról.

Központi főraktár: Manhattan Electropor vállalat Budapest, VIII., Agtteleki-utca 15.

192/1904. eln. sz.

Pályázat.

Baja város törvényhatóságánál üresedésbe jött évi 1500 koronával javadalmazott II. oszt. könyvelői állásra pályázat nyitattik.

Pályázni óhajtok felhívatnak, hogy képesítettséget igazolj és szabályszerűen felszerelt kérvényeket lőispán ur 8 méltóságához Szabadkára címelve legkésőbb folyó évi október hó 18-ig nyújtsák be.

Baja, 1904. szeptember hó 18.

Dr. Hegedüs Aladár
polgármester.

Tűzijátékok!!

SZÜRETRE

és ALKALOMRA

TÜZIJÁTÉKOK

(raketták)

a legnagyobb választékban

és olcsó árban utasifással

Kaphatók

Wagenblatt Ferencz

festékkereskedésében.

RAKETTÁK!!

Elsőrendű budapesti légszesz

Dió-kocsz

kapható október hó közepéig történő átvételnél házhoz szállítva métermázsánként 3 kor. 30 fillérért.

Megrendelések előjegyezhetők:

Geiringer és Berger czégnél, Baján.

14401/1904. kig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A városi közkórház egy évi mintegy 100 métermázs szalma szükséglete szállításának biztosítása végett a városi gazdasági hivatalnál **f. évi szeptember hó 29-én d. e. 10 órakor nyilvános árlejtés** fog tartatni, alulírottául betekinthező feltételek mellett.

Baja, 1904. szeptember hó 18-án.

Weisz Nándor,
tanácsnok.

15517/1904. kig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Baja város közkórháza 1905. évi, mintegy 2700 métermázs gázpírszén, 1500 métermázs salgótarjáni elsőrendű darabos kőszén, 168 m. öl szurkos nyárfasábla szükséglete szállításának biztosítása végett a városi gazdasági hivatalnál **f. évi szeptember hó 29-én d. u. 3 órakor nyilvános árlejtés** fog tartatni, alulírottául betekinthező feltételek mellett.

Baja, 1904. szeptember hó 18-án.

Weisz Nándor,
tanácsnok.

Az amerikai kiutazásról.

Gróf Tisza István miniszterelnök kifejezetten kijelentette a képviselőházban, hogy a kivándorlót semmi körülmények között sem akarja megfosztani a maga szabad elhatározásától. Mindenki arra utazhatik, amerre utazni akar. A miniszterelnök ugyan-csak a képviselőház nyílt ülésén hangsúlyozta, hogy egyetlen egy kivándorlót sem fogna arra kényszeríteni, hogy Fiumén keresztül hajgja el az országot. Ezen az utvonalon 18 napot kell a tengeren tölteni, hogy Amerikába eljussunk. A közszégi és körjegyzőket utasította ugyan a magyar kormány, hogy a kivándorlóknak a fumei 18 napos amerikai utazást ajánlják, ám a jegyzők ennél tovább nem mehetnek. Ajánlani ajánlhatják a hosszabb tengeri utazást, de nem kényszeríthetnek rá senkit. Mert ha a kivándorló kijelenti, hogy Brémán keresztül akar utazni, ahonnan 7 nap alatt éri el Amerikát, a jegyző az utlevelet Brémán át is köteles kiállítani. Az esetben azonban, ha a jegyző ezt mégis megtagadná, a kivándorlónak jogában áll a jegyző ellen azonnal panaszt emelni a vármegye alispánjánál. A vármegye alispánja majd elrendeli, hogy a jegyző adja ki a kivándorlónak a brémai utlevelet. Ha mégis akadna valaki, aki a kivándorlót egyéni szabadságától megfosztva, kényszeríteni akarja a fumei utra, az ellen sürgős beadványt kell intézni gróf Tisza István miniszterelnökhöz, mint belügyminiszterhez Budapestre. A miniszterelnök kétségtelenül igazságot fog tenni. Aki a brémai utlevelet megkapta, Oderbergen keresztül akadálytalanul utazhat Brémába és onnan 7 nap alatt kijut Amerikába. Az úgynököktől senki semmi esetre se ijedjen meg. Az úgynökök vagy megbízott senkit fel nem tartóztatathat s ha valamelyik mégis megkoczkáztatná, azt az úgynököt nyomban fel kell jelenteni a miniszterelnöknel, még pedig a legcél-szerűbb, ha a kivándorló ott, ahol feltartóztatják, rögtön sürgönyblankettát kér és az úgynököt gróf Tisza István miniszterelnök budapesti czimere szóló táviratban kéri megbüntetni. A miniszterelnök ilyen esetben tüstént intézkedik, hogy a kivándorló szabadon utazhassék, sőt arra is kell, hogy gondja legyen, hogy az úgynököt megbüntessék. A miniszterelnök az úgynöktől is megköveteli és kell, hogy megkövetelje, hogy a törvényt tiszteletben tartásák azokat a kivándorlókat, akiknek brémai utlevelük van ne háborgassák. Utlevél nélkül senki se utazzék Amerikába. Már azért sem, mert hiszen utlevelet mindenki kap.

MISSLER F., BREMEN.

Szegedi Kereskedelmi és Iparbank

Bajai fiókintézete

Drescher Gyula-féle házban.

Jutányos módozatok és olcsó kamattételek mellett nyújt:
Törlesztéses és kamatozó jelzálog-kölcsönöket,

Váltókölcsönöket,

Előleget értékpapirokra és árukra,
Vesz és elad értékpapirokat és idegen pénzeket,

Bevált szelvényeket,

Elfogad takarékbetéteket és betéteket
folyószámlán (Cheque-forgalom.)

Elvállal tőzsdei megbízásokat,

Valamint eszközöl minden egyéb a
bankszakmába vágó műveleteket.

DUPLA VILÁNYDELEJEZ

kereszt

vagy

csillag.

D. R. G. M. 88.503. sz.

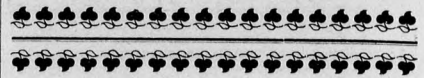
Gyógyít és felüdít jótállás mellett: köszvény, reuma, asztma (nehéz lélegzés), álmatlanság, fülzúgás, nehéz hallás, epilepsia (eszkór), idegesség, étvágytalanság, sápkór, fogfájás, migrén, tehetetlenség, influenza, valamint minden idegbetegségnél. Azon beteg, aki 88.503 sz. készülékem által legfeljebb 45 nap alatt meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzt. Ahol már semmiféle használt, ott kérem az én készülékemet megkíséríteni; meg vagyok győződve készülékem biztos hatásáról.

A nagy készülék ára 6 korona,
idült betegségeknek alkalmazandó.

A kis készülék ára 4 korona,
könnyebb betegségeknek alkalmazandó.

A központi elárusítóhely szétküld utánvétellel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére

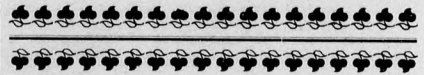
SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII., Bezerédy-utca 3-ik szám.

A „Bajai Hirlap“

könyvnyomdájában

egy szedő- és könyvkötő tanuló
felvétetik.

EGY AMERIKAI GYORSFŐZŐ

ÉS

EGY HÁZTARTÁSI MÉRLEG INGYEN.

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tulhalmozott raktárból világhírű s kiválóságú általánosan kedvelt mexikói ezüst-áruimat és pedig:

- 6 drb mexikói ezüst asztali kés,
- 6 „ „ „ evővillát,
- 6 „ „ „ evőkanalat,
- 12 „ „ „ kávéskanál,
- 6 „ kiváló desszertkést,
- 6 „ „ desszertvillát,
- 1 „ mexikói-ezüst levesmerítő kanalat,
- 1 „ mexikói-ezüst tejmerítőt,
- 2 „ eleg. szalon asztali gyertyatartót.

46 drb összesen 6 frt 50 krajczár.

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy amerikai gyorsfőzőt és egy szavattossággal mellett pontosan működő 12 1/2 kiló hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen fehér fém (beül is), melynek tartóságáért és kiváló minőségéért 25 évi jótállást vállalok. Szétküldés a pénz előleges beküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból:

Scheffer D. Sándor

BUDAPEST, VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

Magyar Mübutorgyár Részv.-Társaság

BÉKÉSCSABA.

FIÓKTELEPEK: NAGYVÁRAD.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-UTCZA. BAJA. VOLT MÉSZÁROS-FÉLE HÁZ.

Képviselő: Gáspár Ármin.

MODERN BUTOR.

Teljes lakásberendezések.

Legolcsóbb gyári árak.

Mindenféle diszitó- és kárpitos munkák
elvéllaltatnak.

PÉNZ

4°-OS

törlesztéses kölcsönöket nyújtok budapesti és külföldi elsőrangú pénzügyintézetektől a földbirtok és ingatlan 3/4 értékéig I. és II. helyre 15-65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatiszteknek, állami- és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezessé és kezessé nélkül 1-15 évig terjedő időre gyorsan és diszcreten.

Bank- és magánadósságok convertálása.

Lang Samu

bankbizomány

Budapest, VI., István-tér 16.

A kölcsön nem záloglevelekben, hanem készpénzben lesz folyósítva.

Értékpapírok és részvények a legmagasabb napi árfolyam mellett megvételnek.

(Válaszbélyeg.)

A vidéken lakó családoknak
mellőzhetetlen
a higiénikus és teljesen szagtalan
osasz. és kir. szabdalmozott
szobakloset,
mely mint elegáns butordarab, bármilyen lakásban
elhelyezhető.
Betegtoló kocsik
Hyg. köpcseszék
Bidettek és irrigátorok
Működő- és fürdőkádak.

GUTTMANN L.

olset-gyár

Budapest, IV., Városház-utca 2. szám.
(Kosuth Lajos-utca sarkán.)